

SAZDI SİNƏSİNDƏ SÖZDÜ DİLİNDƏ...

(I məqalə)

**Barat, Allah nə var, bizə veribdi,
Ürəyə veribdi, gözə veribdi.
Qalxıb öz yerini Sözə veribdi,
Özü oturmağa yer yoxdu, gördüm.**

Barat Vüsal

Anası (nənəsi) əhd etmişdi:
"Oğul nəvəm olsun, 7 il Dan ata-
cam."

Allah onun səsinə eşitmişdi.
Hələ üstəlik bu ailədə doğulan 3 qı-
za da qardaş payı göndərmişdi...
Həm də Dan gecəsində!

**7 il Barata 7 yaşına qədər Dan
atılmışdı. Adına əhd edilib 7 il qurban
kəsilmişdi. O Dan gecələrində (Nov-
ruzun son çərşənbəsində) əhd edib
axşamdan səhərəcən göz qırpmalı-
mı olmuşlar. Aşıq çalıb- çağırır, də-
dələr, nənələr axşamdan Dan yeri
ağaranacan gözəl söhbətlər edər-
mişlər.**

**Uşaqlar maraqla gözləyərmişlər
ki, sənəkdəki "qarpız" haçan çıxarı-
lıb kəsiləcək. (Əlbəttə, bu şirin ya-
lan uşaqların yatmamağı üçün uydu-
rulmuşdu.) Kim oturduğu yerdə yu-
xuya getsəymiş "cəzalanarmış"-kir-
mişcə üstündə oturduğu döşəkçəyə
yaxud kilimə, "tikiləmiş"-bənd edi-
lirmiş. Silkələyib yuxudan qaldırır, o
ki, var onu lağa qoyub gülüşərmiş-
lər.**

Barat Vüsalın da şair ruhuna gizli-
gizli sən demə, bu sazlı-sözlü məclis-
lərin ruhu hoparmış və onu gələcəkdə
şair olmağa hazırlayarmış.

Bələcə Dan gecəsi məclisi qızlar sə-
hər tezdən durub obaşdan Dan yeri
ağarhağarda axar suların su götürə-
nəcə, Dan yerinin-Dan səhərinin su-
yuyla sənəklərini, qab-qacaqlarını dol-
durub gələncən davam edərmiş.

Barat Vüsal sonralar xatırlayacaq-
dı: "Anadan olanda ölü doğulmuşam.
Üstümə su töküblər, qışqırıb ayılmış-
sam.

İndi də şeir yazmağa bilməyəndə ölü ki-
mi oluram. Elə ki, şeir yazıram, dirili-
rəm.

Hardansa üstümə su tökürlər."

Çox güman ki, burda o vaxtın Dan
gecəsindən sonra səhər obaşdan Arx-
dan götürülən axar sudan söhbət gedir...

Hər söz adamı şair etmir ki! (Ölənə-
cən kimlərsə o qədər yazsınlar-poz-
sunlar!)

Hər saz adamı şair etmər ki! (Başı-
nın üstündə nə qədər çalırılar çalsınlar!)

DAN ÜZÜ, DAN GECƏSİ

**İlahinin sehrindən zühr edən Nov-
ruz bayramında Dan gecələrinin bi-
rində Rəbbin sevib-seçdiyi Odərlər
yurdunun Qazax elində bir körpə
dünyanın gizli- bəlli sirlərini, mehrini
yer üzünə yaymaq üçün cahana gəl-
di.**

Dan gecəsinin sirri-sehri, qərib nəğ-
mələri, tütəkli-neyli duyğuları, Dan su-
yunun saflığı, paklığı, zümzüməsi, Dan
səhərinin nuru, al-şəfəqi hopdu bu kör-
pənin ruhuna. Mübarək duyğularla ma-
yalanan bir ruh.

"Mən Dan gecəsində dünyaya gəl-
mişəm" deyən şair Barat Vüsalın ömür
yolu, tale yolu baxtı, sənəti-bütün yara-
dıçılığı ömür dünyası oldu.

Ömür karvanını müqəddəs, mübarək
duyğularla yükləyən şair torpağa ayaq
basdığı gündən onu sevdi, əzizlə-
di, mehrini-ülfətini ona saldı.

Torpağın hallalığı mayası ilə, bərəkət
duaları ilə böyüdü. Sonralar xatirələrindən
birində etiraf etdi ki, ilk şeirini uşaq
vaxtı quzu otardığı yerdə ağı üstə ye-
rə döşənib şəhadət bar-
mağıyla qum kimi narın
hala düşmüş bir yolun
torpağına yazıb.

Birdən necə olubsa
günəşin istisindən baş-
başa verib yatmış quzu-
lar yellənib onun torpa-
ğa yazdığı misralarını
və adını ayaqlayıb hər
şeyi məhv ediblər. İlk
şeiri də, adı da torpaq
altında qalıb, itib.

O, böyüdükcə, yaşa
dolduqca Dan gecəsi-
nin qaranlığında ilişib
qalan sirin (bəlkə də
şairliyinin!) üstünü açdı.

Ruhani duyğularını torpağın köksü-
nə hopdura-hopdura tanınmaq, görün-
mək istədi, torpaqdan güc aldı, yenidən
torpaqdan cüçərdi, torpağın şair övladı
oldu və dedi:

**Axır ki, göylərdən gördülər məni,
Sildilər üstümdən yalan adımlı.
Qaytarıb özümə verdilər mənim
Torpağın altında qalan adımlı.**

Şairə təvəllüd verdilər Dan gecəsini-
göyün yerə Haqqın salamını çatdırdığı
geceni, göyün yerə gələcək şairin mə-
ramını pıçıldadığı geceni...

**Yer üzünə Haqqın göylər üzündən
Salamını yetirməyə gəlmişəm.
Bölüşdürüb günahını Adəmin
İlim-ilim itirməyə gəlmişəm.**

**...Adam var ki, bayaq gəlib dünyaya,
Adam deyil, ayaq gəlib dünyaya.
Qəlbim məndən qabaq gəlib dünyaya,
Ayaq altdan götürməyə gəlmişəm.**

Əslində bu misralar onun yaradıcılıq
yolunun istiqamətini özündə ehtiva
edir.

Şair demək istəyir ki, mən dünyaya
ona görə gəlməmişəm ki, hökmən şair
olum, ona görə gəlmişəm ki, məndən
qabaq dünyaya gəlmiş qəlbimi (qəlb-
ləri) ayaq altdan götürə bilim. Bu məram-
la, bu eşqlə Barat Vüsal üzünü tanrıya
tutub göyləri -yerləri seyr edə-edə bil-
dirib ki, torpaq(yer)adi məkan deyil.
Şair yerin tanrının kölgəsi olduğunu
hiss edib və yazıb:

**Bu Günəş o Ay, ulduz,
Yer tanrının kölgəsi...**

Bu sözləri (pıçıldatını) şair Dan gecə-
sindən -yerin göylə qucaqlaşdığı gecə-
dən, suların göyə, adamların yerə səc-
də etdiyi gecədən, sözün ruhlaşdığı
gecədən eşitmişdi. Eşitdiklərini isə
şair birer-birər könlünə toxuduqca

özünün kim olduğunu bir az da daha
yaxşı anlamışdı, naxışının gətirdiyini
bilmişdi, demişdi:

**Naxışım tutubdu başdan,
And yeri olubdu adımlı.
Təzə qanad taxmamışam,
Haqdan çıxıbdı qanadım,
Mənim adımlı and yeridi!**

Özü qanadlanan şair sözə də qa-
nad verə bilir.

Bir də ki, özünü tanıdıqca insan da-
ha güclü olmurmu? Bu baxımdan Barat
Vüsalın adının and yeri olmasını nişan
verməsi çox təbiidir.

"ƏN ÇOX SEVDİYİM ŞAİR - SÖZDÜR"

Müqəddəs kəlamların birində Mə-
həmməd peyğəmbər buyurub: "Tanrı-
ya sözdən yaxın sədəqə yoxdur."

Hər kəsə məlumdur ki, söhbət adi
sözdən yox, ilahi sözdən gedir. Bunu
"İlahidən gəlməyəndə o sözü geri qay-
tarın" deyən Barat Vüsal nəinki yaxşı
bilir, hətta hesab edir ki:

**Bir müqəddəs yazı itib,
Tapan gərəkdir, izi itib.
Allahın bir sözü itib,
Şair o sözü axtarır.**

Şair onu da yaxşı bilir ki, Mövlana
Fuzili "İnsanda sözdən dəyərli gövhər
tapmadım" deyib. O sözdən söhbət gedir
ki, şeirə dönəndə (İlahidən gələndə!)
"Şeir səni Sidrədə oturan bir şəxs
edər!" (Nizami).

O sözdən danışırıq ki, ondan C. Ru-
mi demişkən "Könül qoxusu gəlir".

Və nəhayət, o sözdən söhbət açırıq
ki, B. Vüsal onunla haqqa salam verib,
onunla düz-çörək kəsib. "Başqa cürə
olammaram, sözlə düz-çörək kəsmişəm"
deyən şairin əcaba bu yüksək
məqamdan danışmamağa haqqı var-
mı?

Sözdən soruşaq...

Sözə and içən şair heç zaman sözə
xəyanət etmədi, onun dəyərini, qədrini
bildi, sözün qulu oldu, sözünün ağası
oldu. Sözün dəyərinin çörək kimi mü-
qəddəs olduğunu bildi, dedi:

**Mən sözün quluyam, sözün şahıyam,
Sazın köynəyindən keçmiş şairəm.**

Söz dilində çiçəklədi şairin. Söz di-
lində qılınca döndü, qalxan oldu. Söz

şair üçün ocaq oldu, şəxsiyyət oldu,
ozana döndü, qopuz oldu. Nəhayət, ən
mübarək, ən müqəddəs sözlər isə Tanrı-
ya ünvanladı:

**Bir söz de, qışa yox, yazacan olsun,
Bir söz de, qopuzdan sazacan olsun.
Könül açan olsun, göz açan olsun,
Adama xoş gələn söz-söhbətdən qaç,
Allaha xoş gələn bir söz de, qardaş!**

Məncə, indiyəcən bütün yaradıcılığı
boyunca Barat Vüsal elə söz (lər) dedi,
yazdı ki, Allaha da xoş gəldi, bəndəyə
də.

**"Könüllər mülkünün ziyarətinə ev-
dən baş götürüb qaçmış şairəm" de-
yəndə də, şeir yazmağa yox, könül
ziyaretinə qaçanda da o, haqlı idi.**

**Livanlı filosof -yazıçı Cübrən Xəlil
Cübranın məşhur bir fikri var:**

**"Xalqı dirçəldən ən böyük qüvvə-
lərdən biri şair sözüdür."**

Barat Vüsal həmin sözü çiçək-çiçək,
ulduz-ulduz səpir yer üzünə, göy üzünə,
könül mülkünə. Və təkcə özünün
sözünü demir, hər kəsin, hər şeyin sö-
zünü deyir:

**Sözü mənə pıçıldayır ağaclar,
Mən daşların sirr sözünü deyirəm.
Müqəddəsdir söz deyilən, bilirəm,
Ocaq sözü, pir sözünü deyirəm.**

Çox maraqlıdır ki, B. Vüsalın ən çox
sevdiyi şair də Sözdür! Özünün və ha-
minin olan Söz! O, çalışır ki, hamının,
hər şeyin sözünü desin, bəlkə onda öz
sözünü demiş olur.

**Barat, mənmə öz sözümü demirəm,
Kim deyir ki, düz sözümü demirəm?
Bir adamın yüz sözünü demirəm,
Yüz adamın bir sözünü deyirəm!**

Şairin missiyasının nə olduğu, şair-
liyin nə olduğu görüldüyü kimi, hamı-
nın o qədər də asanlıqla başa düşdü-
yü, anladığı adi bir şey deyil!

B. Vüsal öz poeziyasında sözün vü-
qarını, qururunu, saflığını, kəsərilliyini
qoruyub saxlayıb, sözə həmişə nəfəs
verib, onu ölməyə qoymayanlardan
olub, deyib:

**Qoymayın ölsün, dirildin,
Sözü ölümə qurtarın!**

Hər şeirini oxuduqca Sözlə düz-çö-
rək kəsən şairin heç vaxt sözə, kəsdiyi
düz-çörəyə xilaf çıxmadığını görürük.

Hər dəfə baxırıq ki, əli də doludur,
gözü-könlü də! Boş vaxtı yoxdur. Sözü-
nü deyir, Sazını çalır. "Sazdı sinəsin-
də, sözdü dilində!" Barat Vüsalı sevən
oxuculara bildirmək istəyirəm ki, gəlin
həmişə onu da izləyək, oxuyaq, Söz
karvanına qoşulaq, hərdən bir ayaq
saxlayaq, nəfəs dərek.

Allaha da xoş gedər!

**Ağac kölgəsində dincəldiyimiz,
kölgələndiyimiz bəsdir. Bir az da
şair Məmməd Alim demişkən "Sö-
zün kölgəsində dincələk."**

Yolumuza davam edərək...

**Gülzar Osmanova,
Qazax rayonu, Dəmirçilər
kənd orta məktəbinin
tədris hissə müdiri**

